

A FIDELISSIMA KÓRUS

Sopron kis városa Magyarország északnyugati szögletében. Egyike azoknak a magyar városkáknak, melyekben a központ házai és templomai a középkor óta viszonylag épségben megmaradtak. Magyarországtól az I. világháború után sok területet elvettek, s az 1920-as békeszerződések tervei szerint Sopront is Ausztriához akarták csatolni. Ekkor mozgalom támadt a polgárok között, amelynek eredményeként népszavazást rendeztek a lakosok körében. A szavazás eredménye meggyőzte a szövetségeseket: Sopron Magyarországon maradt. A város ekkor kapta a Civitas Fidelissima (a leghűségesebb város) latin nevét. Együttünk 1994-ben alakult a kulturális hagyományokban gazdag Sopron zenekedvelő polgáraiból. A kórus fenntartásához maguk a tagok – tanárok, mérnökök, munkások – is hozzájárulnak, de sok segítséget kapunk a városi önkormányzattól is. Az alapítók célját repertoárunk is kifejezi: mindennek előtt a neves magyar szerzők (Liszt Ferenc, Bartók Béla, Kodály Zoltán) kórusmuzsikáját akarjuk ismertté tenni és megőrizni, emellett új magyar műveket is bemutatunk. A műsoron természetesen helyet kapnak az európai kórus-zene jeles kompozíciói is. Az *a cappella* – kíséret nélküli – számokból álló műsort időről-időre oratorikus, zenekari, vagy orgonakísérettel előadandó darabokkal kívánjuk kiegészíteni: ezért mutattuk be a Soproni Nyári Zenei Fesztiválon Vivaldi: Gloria című oratóriumát.

BÁRDOS Lajos: CANTUS PEREGRINANTIIUM

*In oris longiquissimis
flat ventus incitans,
Qua terra caelo jungitur,
urget cor palpitans;
Mari si caeca imminet
nox anceps invia,
Virgo pie, duc lumine,
maris stell' inclyta!*

*Lassus terrena semita
in altum ardeo;
Spe invocat me mystica
peregrinatio.
Si cor meum tabesceret
inter pericula,
Virgo pie, duc lumine,
maris stell' inclyta!*

*Salve Regina,
mater misericordiae.
Vita, dulcedo
et spes nostra, salve!
Ad te clamamus,
exsules filii Hevae,
ad te suspiramus,
gementes et flentes.*

Lassus terrena semita...

Lajos BÁRDOS: CANZONE DEI PEREGRINI

*A messze vezető partokon
sebes szél suhog,
Ahol a föld az éggel összeér,
oda siet a lüktető szív;
Ha a tengeren körülvesz a homályos,
kétséges, úttalan éj,
Kegyes szűz, vezess fényeddel,
tengernek híres csillaga!*

*A gyötrelmes földi ösvényről
a magas felé lobogok;
Titkos reménység szólít engem
zarándoklásra.
Ha szívem elsorvad
a veszélyek közepette,
Kegyes szűz, vezess fényeddel,
tengernek híres csillaga!*

*Üdvöz légy, királynő,
könyörületesség anyja.
Életünk, édességünk
és reménységünk, üdv!
Hozzád kiáltunk,
Éva száműzött fiai,
hozzád sóhajtozunk,
nyögve, sírva.*

A gyötrelmes földi ösvényről...

Bárdos Lajos magyar szerző műve egy középkori zarándok-ének és a legismertebb Mária-himnusz, a „Salve Regina” szövegét és dallamát dolgozza föl és foglalja egyszerű négystrófás szerkezetbe. A földolgozás logikája rendkívül világos: a férfikar éneklő a zarándok-dallam földi súllyal terhes sorait, a magasabb női szólamok világos harmóniái az áhított cél, a tisztaság és a fény zenei képét jelenítik meg. A kórus két rétege csak a

strófák magasra emelkedő zárósoraiban és a Mária-himnusz oktáv- és kvintpárhuzamokkal megszólaló könnyöngésében egyesül.

BÁRDOS Lajos:
RÉGI TÁNCDAL

Lajos BÁRDOS:
ANTICA DANZA

Bartók Béla és Kodály Zoltán zeneszerzői és tanári működése kiváló komponisták, zenetudósok és előadó-művészek egész csapata révén is gazdagította Magyarország 20. századi zenéjét. A tanítványok munkájában közérthető, általánosan elismert korstílussá váltak a zseniális tanárok műveiben fölsimert újdonságok. E tanítványok közé tartozik Bárdos Lajos is, aki nemcsak zeneszerző volt, de tanárként és kórusvezetőként is nagy szerepet játszott századunk magyar zeneéletében. Műve egy régi magyar katonatánc-nóta feldolgozása, hagyományos eszközökkel: a dallam mindig másik és másik szólamban, más és más magasságban és változó kísérettel jelenik meg. Egy marad állandó: a tüzes, pergő ritmus és a hozzá tartozó eleven tempó.

DEÁK-BÁRDOS György:
CRUCIFIGATUR

György DEÁK-BÁRDOS:
CRUCIFIGATUR

Dicunt omnes: Crucifigatur!
Ait illis praeses:
„Quid enim mali fecit?”
At illi magis clamabant,
dicentes: Crucifigatur!

Mindnyájan mondák: Feszíttessék meg!
Monda pedig nékik a helytartó:
„De hát mi rosszat cselekedett?”
Azok pedig még inkább kiáltozának,
mondván: Feszíttessék meg!

A kórusmű a 20. századi magyar zeneszerző 1933-ban, Krisztus halálának 1900. évfordulójára írt „*Parasceve*” (előkészület az ünnepre) című sorozatának része, mely sorozat a Máté és János evangéliumából vett szövegek alapján kíséri el Jézus Krisztust földi életének utolsó állomásain. A darab éltető eleme a szólamok mozgása. A szerző a darab első szakaszában markáns dinamikával, polifonikusan ábrázolja helytartó házában udvarán kiáltozó, egymás szavába vágó sokaság zaját, míg Pilátusnak a középrészben elhangzó kérdő szavait – „*de hát mi rosszat cselekedett?*” – csöndes egyszólamúsággal mondatja el. A rövid kompozíció formájának hármas egységét a „*Crucifigatur*”-kiáltás megismétlése teszi teljessé. A fényes és hatásos zárlat egyszerre érzékelteti az emberi mesterkedés pillanatnyi győzelem-mámorát és az isteni döntés véglegességét, mely ezt az emberi mesterkedést eszközül használja.

DEÁK-BÁRDOS György:
ELI, ELI

György DEÁK-BÁRDOS:
ELI, ELI

Et circa horam nonam clamavit Jesus
voce magna, dicens:
„Eli! Eli!
Lamma sabachthani?”

És kilenc óra tájban fölkiáltott Jézus
hangos szóval, mondván:
Én Istenem! Én Istenem!
Miért hagytál el engem?”

A *Parasceve*-sorozat következő darabja a keresztfán szenvedő Jézus fölkiáltása. E kiáltásban a testileg gyötördő *Emberfia* és a lelkében már megadó *Istenfia* küzd egymással. A motettában a sötétebb moll és világosabb dúr harmóniak következetes szembeállítás teszi érzékletessé a megszabadulásba vetett reménység és a megváltoztathatatlan döntésbe való belenyugvás zenei megfogalmazását.

DEÁK-BÁRDOS György:
CONSUMMATUM EST

György DEÁK-BÁRDOS:
CONSUMMATUM EST

*Cum ergo accepisset Jesus acetum,
dixit: „Consummatum est!”*

*Mikor tehát Jézus megízelt az ecetet,
így szólt: „Elvégeztetett!”*

Az utolsó pillanatot idézi föl a sorozat harmadik kiemelt darabja, mely elsősorban a ritmus és a tempók sajátosságainak útján fejezi ki mondanivalóját. Amíg a szemlélő-elbeszélő szavait halljuk, zavar és bizonytalanság támad a szövegben: a kórus két részre szakad és eltérő ritmusban, feszes tempóban mondja el beszámolóját az eseményről. Krisztus utolsó szavai pedig a Megváltás szent bizonyosságának nyugalmával, földön túli békeséget árasztva és csöndes méltósággal zárják le a történetet.

FASSANG László:
A FÉNYES NAP

László FASSANG:
IL SOLE BRILLANTE

*A fényes nap immár elnyugodott,
A föld színe sötétben maradt,
Nappali fény éjjelre változott,
Fáradtaknak nyugodalmat hozott.*

*Minden élő megy nyugalomra,
Az Istentől elrendelt álmra,
De én, Uram, úgy megyek ágyamba,
Mintha mennék gyászos koporsómba.*

*Vessünk számot hát, édes Istenem,
Hogy lelkemet ne kelljen féltennem,
Hogy lehessen bátrabban szólanom,
Midőn meg kell előtted állanom.*

*Színed előtt minden nap elesem,
De van nékem tenálad kezesem,
Ha megtartasz holnapi napodra,
Nem fordítom azt megbántásodra.*

A 23 éves magyar zeneszerző a budapesti Zeneakadémia orgona-tanszakának hallgatója. Rövid eddigi életútját számos nagy sikerű hazai koncert, hangfelvétel, és több külföldi hangversenykörút jelzi. Előadói tevékenysége mellett már zeneszerzőként is bemutatkozott. Népi dallamra és vallásos szövegre írt műve 1994. nyarán született, s a darabot a Fidelissima Vegyeskar mutatta be Sopronban, 1994. december 18-án. A színes, eredeti harmóniavilág, a gondos prozódia és a kiegyensúlyozott szerkezet a magyar kórusirodalom legnemesebb hagyományainak méltó folytatójává teszik a fiatal szerző kompozícióját.

JÁRDÁNYI Pál:
ÁRVA MADÁR

Pál JÁRDÁNYI:
L'UCCELLO ORFANO

Járdányi Pál is Kodály és Bartók tanítványa volt. Az ő irányításukkal talált vissza a magyar zenei ízlés az eredeti magyar népdal világához is, amelyet több száz éven át eltakart otthon is, Európában is a cigány zenei stílus. Járdányi műve ősi magyar népdalt dolgoz fel: a dallam eredeti formájában hangzik el egy-egy szólamban, s köréje a kórus többi szólama szövi a kíséretet, amelyben otthonosan érzi magát, s amely ugyanakkor kiemeli a népdal rejtett, belső szépségét, a bene rejtőző színeket, gazdag harmóniákat.

**KODÁLY Zoltán:
GÖMÖRI DAL**

**Zoltán KODÁLY:
CANZONE DI GÖMÖR**

Ezt a művet az egyszerűség emeli a legszebb népdalfeldolgozások közé. Az alapdallam és a kánon-szerű kísérszólam kétszólamúsága teljes vegyeskari hangzásélményt ad, s a „levegős”, áttekinthető szerkezet minden pontján hallani, érteni lehet a szép régi magyar népdalt.

**KODÁLY Zoltán:
SZÉP KÖNYÖRGÉS**

**Zoltán KODÁLY:
UNA BELLA PREGHIERA**

A mű Balassi Bálint, reneszánsz magyar költő szövegére készült. Az eredeti vers a katona-költő imádsága, melyben különös módon keveredik alázat és büszkeség, öntudat és kétségbeesés. A darab Kodály legismertebb és legkedveltebb vegyeskari művei közé tartozik. A szerző kivételes érzékenységgel találja meg a költemény szavaihoz méltó zenei megjelenést. A szövegben harmonikus egységben jelenik meg a katona harcos keménysége és a hívő ember alázata, ugyanígy a zene szimbolikusan egymásba olvasztja a magyar pentatónia, a régi egyházi hangnemek és a moll-dúr harmóniák világát.

**LISZT Ferenc:
PATER NOSTER**

**Ferenc LISZT:
PATER NOSTER**

A koncertsikerektől és kudarcoktól, ünnepléstől és csatározásoktól egyaránt megcsömörlött komponista Rómában töltött évei alatt nagyszabású terveket szőtt az egyházi kórusmuzsika megújításáról. Terveit egész sor rövid motettával fogalmazta meg, melyekben Palestrina nyomán visszatért a liturgiába jól illeszkedő, szűkszavú és a feldolgozott szöveget alázattal szolgáló stílushoz. E motettasorozat egyik gyöngyszeme a „Pater noster” megzenésítése.

**LISZT Ferenc:
AVE MARIA**

**Ferenc LISZT:
AVE MARIA**

Az 1860-as római évek termése az „Ave Maria” is. Számos vonásában hasonlít az előző darabra: szerkezete homofón, megfogalmazása lényegretörően rövid, s – a feldolgozott szöveg felépítéséből fakadóan – formája is kéttagú. Első szakasza (az angyali üdvözet szavainak fölidézése) általánosabb érvényű, emelkedettebb, a második viszont (melyben az imádkozó maga szólítja meg a szent szüzet) személyesebb, szenvedélyesebb. Mindkét Liszt-kompozíció legnemesebb erénye azonban a romantikában egyedülálló – egyszerűsége.

**SZOKOLAY Sándor:
HÁLAÉNEK**

**Sándor SZOKOLAY:
CANTO DI GRAZIA**

Vígan énekelj az Úrnak te egész föld! Szolgáljátok az Úrnak örvendéssel; menjetek elébe vígassággal. Tudjátok meg, hogy az Úr az Isten; ő alkotott minket és nem magunk; az ő népe és az ő legelőinek juhain vagyunk. Menjetek be a kapuin hálaadással, tornácaiba dicséretekkel; adjatok hálát neki, áldjátok az ő nevét! Mert jó az Úr, örökkévaló az ő kegyelme és nemzedékről nemzedékre való az ő hűsége!

Szokolay Sándor legújabb motettája a bibliai 100. zsoltár Károli Gáspár fordította szövegére íródott, röviddel azután, hogy a szerző 1994. tavaszán városunkba költözött. A szerző személyes hitvallása szerint az imádság elsősorban nem kérés, hanem mindig és mindennek előtt hálaadás. A zsoltár szavaival Szokolay Sándor a viharos város-tengerből a régen-remélt nyugodt kikötőbe való megérkezésért fogalmazza meg háláját. A darab címlapja rövid kiegészítést ad a keletkezés történetéhez: „Arany Jánosnak, soproni újratalálkozásunk öröme: – (jó-szomszédságunk jeleként) – Sopron, 1994. június 6.”

SZOKOLAY Sándor:
ÖRVENDJETER AZ ÚRNAK!

Sándor SZOKOLAY:
RENDIAMO GRAZIE AL SIGNORE

*Buzgón kérjük kegyelmes Úristen Felségét,
árássa ránk bőven nagy kegyelmességét!
A pokoltól lelkünk megszabadította!
Mennyország ajtóját nekünk kinyitotta!
Örvendjeter az Úrnak! Örvendjeter az Úrnak!
Alleluja! Amen! Alleluja!*

A protestáns egyházi kórusgyakorlatban esztendőök óta közkedvelt motetta 1972-ben készült a svájci „Casa Locarno” egyházi üdülőben töltött kéthetes pihenő utolsó istentiszteletére. Több változata közül – melyek között van orgonával előadandó és zenekar-kíséretes is – ezen az estén a kíséret nélküli vegyeskari változat hangzik el, amely azonban eszközeiben, harmóniakezelésében és szólamvezetésében is erősen „hangszeres” ízű. Nyitó korálsoraiban szélesen áradó vonóskart, a középső és záró szakaszban harsány és ritmikus rézfúvós gárdát imitálnak a kórus szólamai.

Henry T. BURLEIGH: MY LORD, WHAT A MORNING
William H. SMITH: RIDE THE CHARIOT

Az amerikai kórusirodalom – természetszerűleg – nem hagyományával gazdagítja a vegyeskari repertoárt, hanem elsősorban friss színeivel és eredeti, sajátos előadási szokásaival. Az Észak-Amerikában kialakult zenei folklór jelentős része világszerte ismertté és közkedvelté vált. E folklór hangsúlyos elemei közé tartozik a legismertebb *jazz* mellett az amerikai néger vallásos gyakorlat két alpműfaja, a bibliai történeteket, szövegeket földolgozó *gospel* (Gods spell = Isten szava) és az egyszerű hívő érzelmeket közlő *spiritual song* (lelki ének), melyet nálunk spirituálénak mondanak. A kórus műsorának utolsó szakaszában mindkettő képviselve van. Az első darab *gospel*, s egyben játékos katekizmus: vidám és ritmikus refrének közé illesztett két rövid versikében mutatja be az Ószövetség két jeles személyiségét, Dávidot és Józsuét. A második és harmadik kompozíció a spirituálé két típusát mutatja be: a lassú, érzelmes, dús romantikus harmóniákkal kísért szomorút, és a lendületes, lüktető ritmusú, sok ismétléssel tagolt vidámat. Utóbbi az amerikai feketék istentiszteleti szokásának szellemében szóló és kar párbeszédével jut el a befejezés lelkesült csúcspontjáig.

BÁRDOS Lajos:	Cantus Peregrinantium Régi táncdal
DEÁK-BÁRDOS György:	Crucifigatur Eli, Eli Consummatum est
JÁRDÁNYI Pál:	Árva madár
KODÁLY Zoltán:	Gömöri dal Szép könyörgés
LISZT Ferenc:	Pater noster Ave Maria Salve Regina
SZOKOLAY Sándor:	Hálaének Örvendjeter az Úrnak
BURLEIGH, Henry:	My Lord, What A Morning
SMITH, Henry:	Ride the Chariot